

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Факультет політичних наук

Кафедра журналістики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

Котляр Ю.В.

“ 03 ” 11 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ ТА ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ»

Спеціальність 032 Історія та археологія

Розробник

Завідувач кафедри розробника

Завідувач кафедри спеціальності 052 Політологія

Завідувач кафедри спеціальності 032 Історія та археологія

Гарант освітньої програми спеціальності 032 Історія та археологія

Декан факультету політичних наук

Т.в.о. директора НН ІПО

Начальник НМВ

Шкірчак С. І.

Тулузакова О. Г.

Броннікова Л. В.

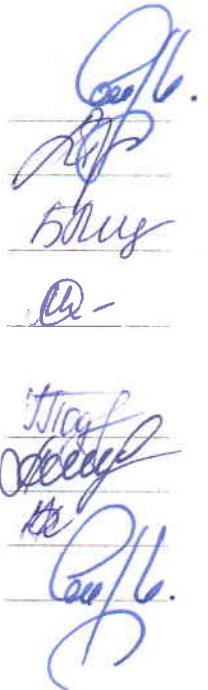
Міронова І. С.

Підберезних І. Є.

Хмель А. О.

Каблуча В. І.

Шкірчак С. І.

Миколаїв – 2022 рік

Розділ 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Назва дисципліни	Політичні інститути та процеси в Україні	
Галузь знань	03 «Гуманітарні науки»	
Спеціальність	032 «Історія та археологія»	
Спеціалізація (за наявності)	–	
Освітня програма	Історія та археологія	
Рівень вищої освіти	Магістр	
Статус дисципліни	Вибіркова	
Курс навчання	5 курс	
Навчальний рік	2022–2023 н. р.	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	10	-
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	5,5 кредити / 165 годин	
Структура курсу:	Денна форма	Заочна форма
	– лекції	-
	– семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові)	-
	– годин самостійної роботи студентів	-
Відсоток аудиторного навантаження	33%	-
Мова викладання	Українська	
Форма проміжного контролю (за наявності)	–	-
Форма підсумкового контролю	залік	-

Розділ 2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

2.1. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

У системі суспільно-політичних знань дисципліна «Політичні інститути і політичні процеси в Україні» є дисципліною, яка має на меті засвоєння комплексу загальнотеоретичних знань про соціополітичні поділи, компетенції глав держав, ролі парламентів, урядів, політичних партій і громадян у політичному процесі та їх особливі властивості, отримання наукового підґрунтя для подальшої практичної діяльності.

Дисципліна «Політичні інститути і політичні процеси в Україні» виконує функцію здобуття, оновлення і поглиблення знань про основні закономірності державного середовища. «Політичні інститути і політичні процеси в Україні» як наука вивчає загальні закономірності розвитку і функціонування основних політичних інститутів, взаємообумовлений характер їх зв'язків, структурні компоненти, механізми та функції глав держав, парламентів, урядів і політичних партій як головних політичних інститутів держав та їх зв'язок із суспільними явищами і процесами.

Навчальний курс передбачає вивчення сучасного стану розвитку політичної системи України.

Мета курсу – забезпечити загальнотеоретичну підготовку висококваліфікованих фахівців, які володіють основами теоретичних знань і практичними навичками в політичній сфері. Оволодіти методологічним та методичним інструментарієм вивчення політичних явищ.

Отже, **завданнями** дисципліни «Політичні інститути і політичні процеси в Україні»:

- навчити студентів аналізувати та оцінювати роль державних і політичних організацій в процесі розбудови державного життя України;
- сформувати особисту обґрунтовану концепцію суспільно-політичного розвитку, відстоювати її в дискусіях;
- сприяти формуванню у студентів демократичних цінностей та високий рівень політичної культури;
- всебічно сприяти розвитку у студентів самостійного політологічного мислення; оволодінню базовими теоретичними знаннями та навичками практичної поведінки в політичному середовищі; формуванню позитивної політичної свідомості, активної політичної і громадської позиції;
- проведення порівняльного дослідження для виділення спільного та відмінного щодо політичних систем країн.

Розроблена програма відповідає освітній програмі та орієнтована на **формування компетентностей**:

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК01	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
	ЗК05	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
	ЗК08	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
	ЗК09	Здатність приймати обґрунтовані рішення.

2.2. Передумови для вивчення дисципліни

Курс «Політичні інститути та процеси в Україні» покликаний поглибити та систематизувати попередні знання студентів про політичні інститути та процеси, які вони вже одержали в ході вивчення дисциплін загальної та професійної підготовки.

2.3. Очікувані результати навчання

У результаті опанування курсу студенти повинні:

знати:

- загальнотеоретичні положення щодо основних тенденцій розвитку основних політичних інститутів,
- закономірності їх розвитку та функціонування в суспільстві;
- основні види та форми політичних інститутів;
- особливості перебігу та різновиди політичних процесів в Україні;
- специфіку розподілу влади на три гілки;
- основні етапи формування та властивості сучасної партійної системи в Україні тощо.

уміти:

- користуватись загальнотеоретичними поняттями і категоріями;
- захищати й аргументувати свою позицію;
- застосовувати теоретичні знання при аналізі політичних систем, інститутів та процесів, діючих тенденції на практиці.

володіти:

- основними методами аналізу політичної дійсності, навичками дослідницької діяльності й умінням самостійно аналізувати політичні процеси;
- навичками публічного виступу, наукового мовлення; аналізувати логіку міркувань і висловів;
- здатністю використовувати для вирішення комунікативних задач сучасні технічні засоби й інформаційні технології;
- навичками презентації учбових проєктів; навиками групової роботи;
- навичками наукових досліджень політичних процесів ті інститутів, методами аналізу і інтерпретації уявлень про політику, державу і владу;
- навичками участі в дослідницькому процесі, уявленням про методи сучасної політичної науки та їх застосування в політологічних дослідженнях.

Відповідно до освітньої програми очікувані **результати навчання** включають вміння:

ПРН 03	Розробляти й реалізовувати історичні та міждисциплінарні проєкти з урахуванням сучасних методологічних підходів.
ПРН 11	Вміти презентувати написані тексти та робити презентації усно різної довжини та складності українською або іноземною мовами

Розділ 3. Програма навчальної дисципліни

3.1 Денна форма навчання

№	Теми	Лекції	Практичні (семінарські)	Самостійна робота
1.	Вступ до курсу. Основні поняття та термінологічний апарат. Політичні трансформації у перехідних суспільствах	2	2	12
2.	Конституціоналізм, демократизація та їх розвиток в Україні	2	4	12
3.	Держава як основний політичний інститут та принцип поділу влад в Україні	2	-	12
4.	Політичні процеси в незалежній Україні	2	4	12
5.	Трансформація інституту президенства у незалежній Україні	2	6	13
6.	Верховна Рада України як ключовий політичний інститут в Україні	2	6	13
7.	Вплив політичних партій на трансформацію політичних інститутів	2	6	13
8.	Громадянське суспільство та його вплив на формування політичних інститутів та перебіг політичних процесів в Україні	2	4	12
9.	ЗМІ, ЗМК та політичний процес в Україні.	2	4	12
Всього за курсом		18	36	111

Розділ 4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. План лекцій

4.1.1. План лекцій для денної форми навчання

№ лекції	Кількість годин	Тема лекції	Ключові питання, які розглядаються
Лекція 1	2	Вступ до курсу «Політичні інститути та процеси в Україні». Основні поняття та термінологічний апарат. Політичні трансформації у перехідних суспільствах	1. Основні поняття та термінологічний апарат дисципліни. 2. Пострадянські суспільно-політичні трансформації. 3. Демократизація та державотворчі процеси у перехідних суспільствах.
Лекція 2	2	Конституціоналізм, демократизація та їх розвиток в Україні	1. Конституції та держава. Виклики для конституційних демократій. 2. Історія конституціоналізму в Україні. 3. Адміністративно-територіальний поділ і система державного врядування в Україні.
Лекція 3	2	Держава як основний політичний інститут та принцип поділу влад в Україні	1 Принципи поділу державної влади в Україні. Законодавча влада в Україні. 2 Конституційно-правовий статус Президента України. 3 Виконавча влада в Україні. 4 Судова влада в Україні.
Лекція 4	2	Політичні процеси в незалежній Україні	1. Політичні кризи в контексті формування системи стримування та противаг в Україні. 2. Протестні рухи та феномен «майдану».
Лекція 5	2	Трансформація інституту президентства у незалежній Україні	1. Інститут президентства та його передумови в Україні. 2. Еволюція та характер взаємовідносин між Президентом та Верховною Радою / Кабінетом Міністрів.
Лекція 6	2	Верховна Рада України як ключовий політичний інститут в Україні	1. Виборні представницькі органи влади на теренах України: еволюція та тяглість традиції. 2. Верховна Рада України – особливості трансформації законодавчої гілки влади в незалежній Україні.
Лекція 7	2	Вплив політичних партій на трансформацію політичних інститутів	1. Партії як політичний інститут. 2. Партійне будівництво в Україні.
Лекція 8	2	Громадянське суспільство та його вплив на формування політичних інститутів та перебіг політичних процесів в Україні	1. Роль інститутів громадянського суспільства (ІГС) у демократичній політичній системі. 2. Громадянська участь: плюси та мінуси для демократичного транзиту. 3. Політична освіченість громадян як невід'ємна умова конструктивності участі ІГС у політичних процесах.
Лекція 9	2	ЗМІ, ЗМК та політичний процес в Україні	1. ЗМІ як "четверта гілка влади" в Україні. Важливість незалежного висвітлення ЗМІ перебігу політичних процесів.

			2. Зростання ролі ЗМК у політичних процесах: інформаційні тренди та медіаграмотність.
--	--	--	---

4.2. План практичних (семінарських, лабораторних, півгрупових) занять

4.2.1. План практичних (семінарських, лабораторних, півгрупових) занять для денної форми навчання

№ семінару	Кількість годин	Тема семінару	Ключові питання, які розглядаються
Семінар 1	2	Вступ до курсу «Політичні інститути та процеси в Україні». Основні поняття та термінологічний апарат. Політичні трансформації у перехідних суспільствах	1. Вступний семінар, на якому розглядаються організаційні питання: анонс тем, видів робіт та завдань з курсу, політики щодо оцінювання робіт, академічної доброчесності, основні поняття та термінологічний апарат курсу. 2. Пострадянські суспільно-політичні трансформації. 3. Демократизація та державотворчі процеси у перехідних суспільствах. 4. Представлення презентацій: - Революція на граніті. - Шахтарські страйки (1989-1990-ті рр).
Семінар 2	2	Конституціоналізм, демократизація та їх розвиток в Україні. Частина 1.	Представлення презентацій: - Конституційний процес у незалежній Україні.
Семінар 3	2	Конституціоналізм, демократизація та їх розвиток в Україні. Частина 2.	Контрольна робота (тестування на знання Конституції України). Приклад питань – див. п. 5.1 цієї програми.
Семінар 4	2	Політичні процеси в незалежній Україні. Частина 1.	Представлення презентацій: 1. Україна без Кучми. 2. Помаранчева революція.
Семінар 5	2	Політичні процеси в незалежній Україні. Частина 2.	Представлення презентацій: 3. Коаліційна та політична криза 2006–2007 років. 4. Революція Гідності.
Семінар 6	2	Трансформація інституту президенства у незалежній Україні. Частина 1.	Представлення презентацій про діяльність Президентів України: 1. Кравчук Л. М. 2. Кучма Л. Д.
Семінар 7	2	Трансформація інституту президенства у незалежній Україні. Частина 2.	Представлення презентацій про діяльність Президентів України: 3. Ющенко В. А. 4. Янукович В. Ф.
Семінар 8	2	Трансформація інституту президенства у незалежній Україні. Частина 3.	Представлення презентацій про діяльність Президентів України: 5. Порошенко П. О. 6. Зеленський В. О.
Семінар 9	2	Верховна Рада України як ключовий політичний інститут в Україні.	Представлення презентацій "ВРУ: історія скликань": - I скликання (1990–1994);

		Частина 1.	- II скликання (1994–1998); - III скликання (1998–2002);
Семінар 10	2	Верховна Рада України як ключовий політичний інститут в Україні. Частина 2.	Представлення презентацій "ВРУ: історія скликань": - IV скликання (2002–2006); - V скликання (2006–2007); - VI скликання (2007–2012);
Семінар 11	2	Верховна Рада України як ключовий політичний інститут в Україні. Частина 3.	Представлення презентацій "ВРУ: історія скликань": - VII скликання (2012–2014); - VIII скликання (2014–2019); - IX скликання (2019–...).
Семінар 12	2	Вплив політичних партій на трансформацію політичних інститутів. Частина 1.	Представлення презентацій про парламентські партії в сучасній Україні: - Політична партія «Слуга народу»; - Політична партія «Голос».
Семінар 13	2	Вплив політичних партій на трансформацію політичних інститутів. Частина 2.	Представлення презентацій про парламентські партії в сучасній Україні: - «Опозиційна платформа – За життя»; - ВО «Батьківщина».
Семінар 14	2	Вплив політичних партій на трансформацію політичних інститутів. Частина 3.	Представлення презентацій про парламентські партії в сучасній Україні: - Партія «Європейська солідарність»; - *партія на власний вибір.
Семінар 15	2	Громадянське суспільство та його вплив на формування політичних інститутів та перебіг політичних процесів в Україні. Частина 1.	1. Роль інститутів громадянського суспільства (ІГС) у демократичній політичній системі.
Семінар 16	2	Громадянське суспільство та його вплив на формування політичних інститутів та перебіг політичних процесів в Україні. Частина 2.	2. Громадянська участь: плюси та мінуси для демократичного транзиту. 3. Політична освіченість громадян як невід'ємна умова конструктивності участі ІГС у політичних процесах.
Семінар 17	2	ЗМІ, ЗМК та політичний процес в Україні. Частина 1.	1. ЗМІ як "четверта гілка влади" в Україні. Важливість незалежного висвітлення ЗМІ перебігу політичних процесів.
Семінар 18	2	ЗМІ, ЗМК та політичний процес в Україні. Частина 2.	2. Зростання ролі ЗМК у політичних процесах: інформаційні тренди та медіаграмотність.

4.3. Завдання для самостійної роботи

4.3.1. Теми та типовий план творчої самостійної роботи

Для засвоєння теоретичних основ дисципліни «Політичні інститути та процеси в Україні» студенти мають підготувати презентацію про обраний політичний інститут чи процес в Україні. У презентації необхідно висвітлити наступні питання та ключові проблеми:

№ з/п	Тема / завдання	Критерії / питання, які мають бути висвітлені
Презентації доповідей: «Сучасні парламентські партії в Україні»		
1	«Слуга народу»	- історія становлення партії; - програмні положення; - лідери партії; - джерела фінансування; - діяльність у парламенті (член коаліції чи опозиції, представленість у комітетах ВРУ, представники від партії у КМУ, ключові законопроекти)
2	«Опозиційна платформа – За життя»	
3	ВО «Батьківщина»	
4	«Європейська солідарність»	
5	«Голос»	
6	*партія на власний вибір (серед тих, які отримали державне фінансування за підсумками виборів 2019)	
Презентації доповідей: «Політичні процеси в незалежній Україні»		
7	Революція на граніті	Охарактеризувати основні передумови, причини, хід подій та наслідки
8	Шахтарські страйки (1989-1993)	Охарактеризувати основні передумови, причини, хід подій та наслідки
9	Конституційний процес у незалежній Україні	Висвітлити ключові етапи прийняття та зміни Конституції України. Важливо: зробити наголос на Всеукраїнському референдумі 2000 р.
10	Україна без Кучми	Охарактеризувати основні передумови, причини, хід подій та наслідки
11	Помаранчева революція	Охарактеризувати основні передумови, причини, хід подій та наслідки
12	Коаліційна та політична криза 2006-2007 років	Охарактеризувати основні передумови, причини, хід подій та наслідки
13	Революція Гідності	Охарактеризувати основні передумови, причини, хід подій та наслідки
Презентації доповідей: «Верховна рада України: історія скликань»		
14	I скликання (1990–1994)	- виборча система, за якою обиралися народні депутати; - які партії представлені у ВРУ даного скликання (у які фракції об'єдналися, відмітити опозиційний чи провладний статус); - основні особливості функціонування (кризи, знакові законопроекти, особливості взаємовідносин по лінії «ВРУ – КМУ – Президент»)
15	II скликання (1994–1998)	
16	III скликання (1998–2002)	
17	IV скликання (2002–2006)	
18	V скликання (2006–2007)	
19	VI скликання (2007–2012)	
20	VII скликання (2012–2014)	
20	VIII скликання (2014–2019)	
21	IX скликання (2019–...)	
Презентації доповідей: «Трансформація інституту президенства у незалежній Україні»		
22	Кравчук Л. М.	- політична кар'єра до президентства;
23	Кучма Л. Д.	- основні передвиборчі гасла;

24	Ющенко В. А.	- «плюси» та «мінуси» впроваджуваної політики на посаді президента; - характеристика взаємовідносин з КМУ та ВРУ.
25	Янукович В. Ф.	
26	Порошенко П. О.	
27	Зеленський В.О.	

В презентації доречно використовувати наочні матеріали – відео, фото тощо – задля ілюстрації поданої інформації

4.4. Забезпечення освітнього процесу

Ноутбук з підключенням до мережі Інтернет та проектор.

Розділ 5. Підсумковий контроль

5.1. Приклад тестових питань для контрольної роботи (тестування на знання Конституції України):

1. Де, відповідно до Конституції України, не допускається створення і діяльність організаційних структур політичних партій?
 - 1) Конституцією України жодних обмежень на створення і діяльність організаційних структур політичних партій не встановлено
 - 2) на підприємствах, установах, організаціях, незалежно від форм власності та господарювання
 - 3) у військових формуваннях
 - 4) у національно-культурних товариствах
2. Яку релігію українська держава може визнати обов'язковою?
 - 1) яка прямо передбачена законом
 - 2) не може жодну
 - 3) яка сприяє консолідації Української нації
 - 4) будь-яку, але лише тимчасово, з мотивів суспільної необхідності, із зазначенням відповідного строку
3. Про проведення мирних зібрань (зборів, мітингів, походів і демонстрацій) громадяни мають завчасно сповістити:
 - 1) органи внутрішніх справ України
 - 2) органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування
 - 3) органи СБУ
 - 4) усі вищезазначені відповіді є правильними.
4. Міністр оборони України призначається:
 - 1) Радою національної безпеки і оборони України
 - 2) Президентом України за поданням Прем'єр міністра України
 - 3) Верховною Радою України за поданням Президента України
 - 4) Президентом України за згодою Верховної Ради України
5. Відповідно до Конституції України членами політичної партії можуть бути:
 - 1) лише громадяни України
 - 2) як громадяни України, так і іноземці
 - 3) громадяни України, іноземці та особи без громадянства
 - 4) усі, хто на законних підставах перебуває на території України
6. Тимчасова слідча комісія створюється Верховною Радою України, якщо за це проголосувала:
 - 1) не менш як половина від конституційного складу Верховної Ради України
 - 2) не менш як одна третина від конституційного складу Верховної Ради України
 - 3) дві третини від конституційного складу Верховної Ради України
 - 4) більшість від конституційного складу Верховної Ради України
7. Президент України має право:
 - 1) скасувати дію актів Кабінету Міністрів України з мотивів невідповідності Конституції;
 - 2) скасувати дію актів Кабінету Міністрів України та інших центральних органів виконавчої влади з мотивів невідповідності Конституції;
 - 3) зупинити дію актів Кабінету Міністрів України з мотивів невідповідності Конституції з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо їх конституційності;
 - 4) зупинити дію актів Кабінету Міністрів України та інших центральних органів виконавчої влади з мотивів невідповідності Конституції з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо їх конституційності
8. Згідно з Конституцією України неможливість виконання Президентом України своїх повноважень за станом здоров'я має бути встановлена:
 - 1) висновком спеціальної лікарської комісії
 - 2) висновками експертів
 - 3) висновком спеціальної слідчої комісії Верховної Ради України
 - 4) на засіданні Верховної Ради України

9. Хто приймає рішення про припинення громадянства України

- 1) Державна міграційна служба України
- 2) Міністерство юстиції України
- 3) виключно суд
- 4) Президент України

10. Хто відповідно до Конституції України призначає та звільняє глав дипломатичних представництв України в інших державах?

- 1) Президент України
- 2) Верховна Рада України
- 3) Кабінет Міністрів України
- 4) Міністр закордонних справ України

11. Хто відповідно до Конституції України приймає рішення про визнання іноземних держав?

- 1) Президент України
- 2) Верховна Рада України
- 3) Кабінет Міністрів України
- 4) Міністр закордонних справ України

12. До чийх повноважень відповідно до Конституції України належить встановлення і зміна меж районів і міст, найменування і перейменування населених пунктів?

- 1) Верховної Ради України
- 2) Кабінету Міністрів України
- 3) Відповідної місцевої ради
- 4) Територіальної громади

13. Хто відповідно до Конституції України затверджує рішення про одержання Україною від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій позик, не передбачених Державним Бюджетом України?

- 1) Президент України
- 2) Верховна Рада України
- 3) Кабінет Міністрів України
- 4) Рахункова палата України

14. Хто відповідно до Конституції України входить до складу Кабінету Міністрів України?

- 1) Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр, віце-прем'єр-міністри, міністри
- 2) Прем'єр-міністр України, заступник прем'єр-міністра, віце-прем'єр-міністри, міністри

3) Прем'єр-міністр України, заступник прем'єр-міністра, Перший віце-прем'єр-міністр, віце-прем'єр-міністри, міністри

4) Прем'єр-міністр України, віце-прем'єр-міністри, міністри

15. Законопроект про внесення змін до розділу I "Загальні засади", розділу III "Вибори. Референдум" і розділу XIII "Внесення змін до Конституції України" Конституції України затверджується:

- 1) Президентом України
- 2) Верховною Радою України
- 3) Конституційним Судом України
- 4) всеукраїнським референдумом

16. Які наслідки для Президента України має скоєння ним державної зради?

- 1) на час перебування на посту Президент України є недоторканим і не несе відповідальності за вчинювані діяння
- 2) за скоєння державної зради Президент України підлягає кримінальній відповідальності за поданням Генерального Прокурора України
- 3) за скоєння державної зради Президент України може бути усунений з поста Верховною Радою України в порядку імпічменту
- 4) Президент України не є суб'єктом вчинення такого злочину, як державна зрада.

17. Хто відповідно до Конституції України входить до складу Ради національної безпеки і оборони України за посадою?

- 1) Прем'єр-міністр України, Міністр оборони України, Голова Служби безпеки України, Міністр внутрішніх справ України, Міністр закордонних справ України.
- 2) Прем'єр-міністр України, Міністр оборони України, Голова Служби безпеки України, Міністр внутрішніх справ України, Міністр закордонних справ України, Генеральний Прокурор України
- 3) Прем'єр-міністр України, Міністр оборони України, Голова Служби безпеки України, Міністр внутрішніх справ України, Генеральний Прокурор України
- 4) Прем'єр-міністр України, Міністр оборони України, Голова Служби безпеки

України, Міністр внутрішніх справ України, Міністр закордонних справ України, Голова Верховної Ради України, Генеральний Прокурор України

18. Відповідно до Конституції України рішення Президента України про використання Збройних Сил України та інших військових формувань у разі збройної агресії проти України, схвалюється:

- 1) Радою національної безпеки і оборони України
- 2) Верховною Радою України
- 3) Кабінетом Міністрів України
- 4) це рішення не потребує жодного схвалення, оскільки Президент України є Верховним головнокомандувачем

19. Хто згідно до Конституції України приводить до присяги Президента України:

- 1) Голова Верховного Суду України
- 2) Прем'єр-міністр України
- 3) Голова Центральної виборчої комісії України
- 4) Голова Конституційного Суду України

20. Парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина здійснює:

- 1) Комітет Верховної Ради України з питань законності та правопорядку
- 2) Уповноважений Верховної Ради України з прав людини
- 3) Президент України
- 4) тимчасова слідча комісія Верховної Ради України з питань стану додержання прав людини в Україні

21. Право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України належить:

- 1) народним депутатам України, Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини та Міністерству юстиції України
- 2) Президентів України та Кабінету Міністрів України
- 3) Президентів України, народним депутатам України та Кабінету Міністрів України

4) Президентів України, народним депутатам України та Національному Банку України

22. За загальним правилом Верховна Рада приймає закони та інші правові акти:

- 1) кваліфікованою більшістю від її конституційного складу
- 2) більшістю від її конституційного складу
- 3) третиною голосів народних депутатів України
- 4) трьома четвертими голосів народних депутатів України

23. Питання про відповідальність Кабінету Міністрів України може розглядатися Верховною Радою України за пропозицією:

- 1) Президента України
- 2) більшості народних депутатів України
- 3) Президента України або не менш як однієї третини народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України
- 4) Голови Верховної Ради України

24. Згідно до Конституції України коаліція депутатських фракцій у Верховній Раді України формується:

- 1) за результатами виборів та на основі узгодження політичних позицій
- 2) за результатами політичних консультацій
- 3) за результатами політичної дискусії щодо головних положень програм тих фракцій, що виявили намір створити коаліцію
- 4) за погодженням з Президентом України

25. Згідно до Конституції України хто має відкривати перше засідання Верховної Ради України?

- 1) Голова Верховної Ради України попереднього скликання
- 2) найстарший за віком народний депутат України
- 3) Голова Центральної виборчої комісії України
- 4) Голова Погоджувальної Ради депутатських фракцій

26. Згідно до Конституції України чи несуть народні депутати України

юридичну відповідальність за висловлювання на засіданні Верховної Ради України?

- 1) народні депутати України несуть юридичну відповідальність за висловлювання на засіданні Верховної Ради України на загальних підставах
- 2) народні депутати України не несуть юридичної відповідальності за висловлювання на засіданні Верховної Ради України
- 3) народні депутати України несуть лише політичну відповідальність за висловлювання на засіданні Верховної Ради України
- 4) народні депутати України не несуть юридичної відповідальності за висловлювання на засіданні Верховної Ради України, за винятком відповідальності за образу чи наклеп

27. За яких умов згідно до Конституції України проголошується всеукраїнський референдум?

- 1) на вимогу не менше двох мільйонів громадян
- 2) на вимогу не менше трьох мільйонів громадян
- 3) на вимогу не менше одного мільйона громадян
- 4) на вимогу не менше п'яти мільйонів громадян

28. Яким чином згідно до Конституції України має вирішуватися питання про зміну території України?

- 1) винятково Президентом України
- 2) лише Верховною Радою України
- 3) виключно всеукраїнським референдумом
- 4) на вимогу не менше п'яти мільйонів громадян України

29. Позачергові вибори до Верховної Ради України проводяться:

- 1) в період дев'яноста днів з дня опублікування рішення про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України
- 2) в період шістдесяти днів з дня опублікування рішення про дострокове

припинення повноважень Верховної Ради України

- 3) в різні строки залежно від підстав дострокового припинення повноважень Верховної Ради України
- 4) не пізніше ста днів з дня опублікування рішення про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України

30. Згідно до Конституції України до Верховної Ради України не може бути обраний громадянин:

- 1) який має судимість за вчинення умисного злочину
- 2) який має судимість за вчинення будь-якого злочину
- 3) якому висунуто підозру
- 4) який має судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена і не знята у встановленому законом порядку

31. З якого моменту Конституція України визначає початок повноважень народного депутата України?

- 1) з моменту обрання народним депутатом України
- 2) з моменту офіційного оприлюднення списків народних депутатів України
- 3) з моменту складення присяги народним депутатом України
- 4) з моменту видачі посвідчення народного депутата України

32. Відставка Прем'єр-міністра України має наслідком:

- 1) відставку всього складу Кабінету Міністрів України
- 2) призначення Президентом України виконуючим обов'язки Прем'єр-міністра Першого віце-прем'єр-міністра
- 3) відставку лише Першого віце-прем'єр-міністра
- 4) дострокове припинення повноважень Верховної Ради України

33. З якого дня втрачають чинність правові акти, які Конституційний Суд України визнав неконституційними?

- 1) з дня офіційного оприлюднення
- 2) з дня підписання рішення усіма суддями Конституційного Суду України

3) з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про неконституційність правового акта

4) з дня, вказаного у самому рішенні Конституційного Суду України про неконституційність правового акта

34. Чи можуть бути оскарженими рішення Конституційного суду України?

1) можуть бути оскарженими до Верховного Суду України

2) не можуть бути оскаржені

3) залежно від предмету конституційного подання можуть бути оскаржені до відповідного Вищого спеціалізованого Суду України

4) можуть бути оскаржені до окружного адміністративного суду, юрисдикція якого поширюється на територію міста Києва

35. Рішення Конституційного суду України мають таке значення:

1) є обов'язковими до виконання на території України після їх затвердження Верховною Радою України

2) можуть бути обов'язковими у випадках, передбачених Законом України "Конституційний Суд України"

3) є обов'язковими до виконання на території України, остаточними і не можуть бути оскаржені

4) є обов'язковими до виконання на території України після закінчення строку на їх оскарження

36. Хто є Верховним

Головнокомандувачем Збройних Сил України?

1) Міністр оборони України

2) Начальник Генерального штабу України

3) Секретар Ради національної безпеки і оборони

4) Президент України

37. Вкажіть органи конституційної юрисдикції в Україні

1) Верховний суд України

2) Конституційний Суд України

3) Вищий адміністративний суд України

4) Верховний суд України, Конституційний Суд України і Вищий адміністративний суд України

38. Хто призначає голів місцевих державних адміністрацій?

1) Президент України за поданням голови відповідної місцевої ради

2) Кабінет Міністрів України за поданням Президента України

3) Президент України за поданням Кабінету Міністрів України

4) Президент України за згодою Верховної Ради України

39. Які законопроекти розглядаються Верховною Радою України позачергово?

1) законопроекти, визначені Президентом України як невідкладні

2) законопроекти, які становлять великий суспільний інтерес

3) законопроекти щодо внесення змін до Конституції України, законопроекти щодо бюджету та амністії

4) законопроекти щодо ратифікації міжнародних договорів України

40. На який період часу зберігається звання Президента України?

1) до закінчення терміну виконання президентських повноважень

2) довічно

3) довічно, якщо тільки Президент України не був усунений з поста в порядку імпічменту

4) довічно, якщо тільки повноваження Президента України не було припинено достроково

41. Хто може висловити недовіру Генеральному прокуророві України, що має наслідком його відставку з посади?

1) Президент України

2) Верховна Рада України

3) Колегія Генеральної прокуратури України

4) Конституційний Суд України

42. Хто формує персональний склад Ради національної безпеки і оборони України?

1) Президент України

2) Президент України за погодженням з Верховною Радою України

3) Спільно Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України

4) Президент України за пропозицією Міністра оборони України

43. За яких умов народний депутат України може бути притягнений до кримінальної відповідальності?

- 1) після надання згоди Верховної Ради України
- 2) за постановою Вищого адміністративного суду України
- 3) після отримання висновку Конституційного Суду України
- 4) за рішенням Генерального прокурора України

44. Хто призначає суддів Конституційного Суду України?

- 1) Спільно Президент України та Верховна Рада України
- 2) Президент України, Верховна Рада України, Прем'єр-Міністр України
- 3) Президент України, Верховна Рада України, з'їзд суддів України
- 4) Верховна Рада України, з'їзд суддів України, Кабінет Міністрів України

45. Ким і в якому порядку призначається на посаду Прем'єр-міністр України?

- 1) Президентом України за поданням Голови Верховної Ради України
- 2) Президентом України за згоди Верховної Ради України
- 3) Верховною Радою України за поданням Голови Верховної Ради України
- 4) Верховною Радою України за поданням Президента України

46. Якими нормативно-правовими актами вводяться в дію Рішення Ради національної безпеки і оборони України

- 1) указами Президента України
- 2) розпорядженнями Президента України
- 3) постановами Кабінету Міністрів України
- 4) постановами Верховної Ради України

47. Президент України щодо актів Кабінету Міністрів має право:

- 1) зупиняти їх дію з мотивів невідповідності законодавству України з одночасним зверненням до Верховного Суду України щодо їх відповідності законодавству України

2) зупиняти їх дію з мотивів невідповідності Конституції України з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо їх конституційності

3) скасовувати їх дію з мотивів невідповідності законодавству України з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо їх конституційності

4) скасовувати їх дію з мотивів невідповідності законодавству України з одночасним зверненням до Вищого адміністративного суду України щодо їх відповідності законодавству України

48. Скільки строків одна й та сама особа може бути Президентом України ?

- 1) не більше трьох строків підряд
- 2) не більше одного строку
- 3) не більше двох строків підряд
- 4) обмеження щодо строків відсутні

49. Що не належить до повноважень Верховної Ради України?

- 1) прийняття законів України
- 2) призначення позачергових виборів до Верховної Ради України у строки, встановлені Конституцією
- 3) затвердження переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, визначення правових засад вилучення об'єктів права приватної власності

4) затвердження загальної структури, чисельності, визначення функцій Служби безпеки України, Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також Міністерства внутрішніх справ України

50. В який спосіб народ може здійснювати владу в Україні?

- 1) тільки безпосередньо
- 2) виключно через органи державної влади
- 3) виключно через органи державної влади та органи місцевого самоврядування
- 4) безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування

5.2. Питання для підготовки до заліку

1. Поняття «політичний інститут». Проблема визначення.
2. Поняття «інститут держави», його визначення.
3. Пострадянські суспільно-політичні трансформації.
4. Демократизація та державотворчі процеси у перехідних суспільствах.
5. Конституції та демократичні політичні інститути.
6. Виклики для конституційних демократій.
7. Історія конституціоналізму в Україні.
8. Адміністративно-територіальний поділ і система державного врядування в Україні.
9. Принципи поділу державної влади в Україні.
10. Законодавча влада в Україні у системі стримування та противаг..
11. Інститут Президента України у системі стримування та противаг..
12. Виконавча влада в Україні у системі стримування та противаг..
13. Судова влада в Україні у системі стримування та противаг..
14. Політичні кризи в контексті формування системи стримування та противаг в Україні.
15. Протестні рухи та феномен «майдану».
16. Інститут президентства та його передумови в Україні.
17. Еволюція та характер взаємовідносин між Президентом та Верховною Радою / Кабінетом Міністрів.
18. Виборні представницькі органи влади на теренах України: еволюція та тяглість традиції.
19. Верховна Рада України – особливості трансформації законодавчої гілки влади в незалежній Україні.
20. Партії як політичний інститут.
21. Партійне будівництво в Україні.
22. Роль інститутів громадянського суспільства (ІГС) у демократичній політичній системі.
23. Громадянська участь: плюси та мінуси для демократичного транзиту.
24. Політична освіченість громадян як невід'ємна умова конструктивності участі ІГС у політичних процесах.
25. ЗМІ як "четверта гілка влади" в Україні. Важливість незалежного висвітлення ЗМІ перебігу політичних процесів.
26. Зростання ролі ЗМК у політичних процесах: інформаційні тренди та медіаграмотність.
27. Характеристика політичних процесів: Революція на граніті.
28. Характеристика політичних процесів: Шахтарські страйки (1989-1993).
29. Характеристика політичних процесів: Конституційний процес у незалежній Україні.
30. Характеристика політичних процесів: Україна без Кучми.
31. Характеристика політичних процесів: Помаранчева революція.
32. Характеристика політичних процесів: Коаліційна та політична криза 2006-2007 років.
33. Характеристика політичних процесів: Революція Гідності.

5.3. Зразок «нульового» варіанту іспитового/залікового білету

ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ № 0

Чорноморський національний університет ім. П.Могили
Рівень вищої освіти – магістр
Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»
Спеціальність 032 «Історія та археологія»

Навчальна дисципліна
ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ ТА ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ

Варіант №0

1. Партії як політичний інститут (15 балів).
2. Характеристика політичних процесів: Помаранчева революція (15 балів).

Затверджено на засіданні кафедри журналістики. Протокол № ___ від «___» 20__ року.

Завідувач кафедри
Екзаменатор

О. Г. Тулузакова
С. І. Шкірчак

Розділ 6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

6.1. Система оцінювання роботи студентів

Контроль рівня засвоєння навчального матеріалу здійснюється шляхом перевірки знань студентів на екзамені згідно розкладу сесії.

У відповідності до положення про систему рейтингової оцінки знань студентів при вивченні дисципліни «Політичні інститути та процеси в Україні» застосовується наступна система оцінювання роботи студентів.

6.1.1. Денна форма навчання

№	Вид контролю	Максимальна кількість балів	Термін виконання
1.	Виступи на семінарських заняттях (від 6 виступів)	5 x 6 = 30	Протягом семестру (семінари 1–2, 4–6)
2.	Контрольна робота (тестування на знання Конституції України)	20	Семінар 3
3.	Підготовка та захист презентації (1 презентація x 20 балів)	20	Протягом семестру (семінари 7–18)
4.	Залік	30	Заліково-іспитова сесія
	Всього	100	

6.2. Критерії оцінювання

Виступи на групових заняттях – форма контролю, яка дозволяє оцінити вміння студентів самостійно опрацьовувати матеріал та викладати його, відповідати на запитання викладача та колег, вміння ставити коректні запитання до виступів своїх колег. Максимальна оцінка за виступ на семінарському занятті – 5 балів. Критеріями для оцінювання виступають:

Оцінка 5 балів ставиться у випадку:

- студент вільно володіє, визначеними програмою, знаннями й уміннями;
- правильно і в достатній кількості добирає необхідні для відповіді факти;
- висловлює власне ставлення до навчального матеріалу;
- відповідь чітка і завершена;
- мова добра.

Оцінка 4 балів ставиться у відповідності з попередніми вимогами, але:

- студент має незначні ускладнення при використанні визначених програмою знань і умінь;
- при доборі фактів припускається незначних помилок;
- власне ставлення студентом висловлюється, але в аргументації зустрічаються окремі неточності;
- мова добра.

Оцінка 2-3 бали ставиться в такому випадку:

- студент користується лише окремими знаннями й уміннями;
- порушує логіку викладу;
- відповідь недостатньо самостійна;
- аргументація слабка;
- є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках;
- мова спрощена.

Оцінка 0-1 бали ставиться в разі незнання більшої частини матеріалу, відсутності будь-якої логіки викладу, а саме:

- студент не володіє необхідними для здійснення завдання уміннями;
- головного фактичного матеріалу не знає.

Підготовка і захист презентації. Захист презентації відбувається на останньому семінарському занятті. Презентація повинна бути завантажена у систему Moodle до її захисту (для студентів заочної форми навчання).

Критеріями оцінювання презентації виступають:

- усний захист презентації на семінарському занятті – виступ та відповіді на питання. Критерії захисту аналогічні критеріям опитування на групових заняттях (50%);
- повнота розкриття матеріалу у презентації з дотриманням вимог до структури роботи, що подані у цій програмі (50% оцінки);

Контрольна робота (тестування на знання конституції).

Критеріями оцінювання виступають: правильна відповідь на одне тестове питання 1 бал (1x20=20).

Розділ 7. Рекомендовані джерела інформації

7.1. Основні джерела

1. Актуальні питання суспільних трансформацій в Україні: безпековий та євроінтеграційний виміри : колект. моногр. / під заг. ред. Ю. В. Палагнюк, С. І. Шкірчака. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ імені Петра Могили, 2018. – С. 180–198.
2. Демократія: від теорії до практики / [Г. Берроуз, І. Совсун, С. Буров та ін.]. – Київ, 2018. – 141 с.
3. Демократія: від теорії до практики. Посібник для студентів / [Г. Берроуз]. – Київ, 2018. – 64 с.
4. Конституція України: Прийнята 28 червня 1996 року; Закон України "Про внесення змін до Конституції України": №222-IV від 8.12.04. – Харків : Фоліо, 2005. – 48с.
5. Пахарев А.Д. Політичні інститути і процеси в сучасній Україні. Навчальний посібник. – К.: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2011. – 182 с.
6. Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми: монографія. – Вид. 2-ге, доп. – Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. – 704 с

7.2. Додаткові джерела

1. Авер'янов В. Як надавати управлінські послуги: Людина і виконавча влада у контексті адміністративної реформи // Людина і влада.- 2000.- № 3-4.- С. 28-30.
2. Взаємодія Верховної Ради України, Президента України та Кабінету Міністрів України в умовах конституційних змін / Автори-упоряд.: В.Тимощук, О.Струц. – К., 2006. – 28с. – (Програма сприяння Парламенту України).
3. Громадянська журналістика: місцеве самоврядування, участь громадкості і професійні стандарти ЗМІ : Порадник для місцевих мас-медіа. – К., 2006. – 76с.
4. Демократизація політичних інститутів і суспільний розвиток в Україні: збірник наукових праць / за ред. О. О. Рафальського. О. М. Майбороди. – Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2019. – 432 с.
5. Етнонаціональні процеси в Україні: історія та сучасність / за ред. В.Наулка. – К. : Голов. спеціаліз. ред. літ. мовами нац. меншин України, 2001. – 424 с.
6. Забезпечення контрольної функції парламенту у стосунках між законодавчою та виконавчою гілками влади. – К., 2005. – 60с. – (Вісник Програми сприяння парламенту України університету Індіани ; №69а).
7. Кордун, О. О. Особливості виконавчої влади в пострадянській Україні: монографія / О. О. Кордун, К. О. Ващенко, Р. М. Павленко ; за ред. О.О.Кордуна. – К. : МАУП, 2000. – 248с.
8. Кречмер, Г. Фракції. Партії в парламенті / Г. Кречмер. – К. : Заповіт, 1999. – 297с.
9. Мацкевич, Р. М. Політико-правові засади формування інституту лобізму в Україні [Текст] : монографія / Р. М. Мацкевич. – Одеса : Фенікс, 2013. – 168с.
10. Основні засади діяльності прес-служб органів державної влади та місцевого самоврядування: світовий та український досвід : довідник / уклад.: В.Л.Пілюшенко, В.І.Токарєва, А.А.Халецька та інші; за ред. О.С.Поважного. – Донецьк : ВІК, 2012. – 185с.
11. Політична система та інститути громадянського суспільства в сучасній Україні: навч. посібник для вузів. – К. : Либідь, 2008. – 440с.
12. Політичні інститути та процеси в умовах трансформації українського суспільства: Навч. посібник / Р. В. Войтович, Л. В. Гонюкова, Н. М. Дармограй, Ю. Г. Кальниш. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2006. – 416с.

13. Політологія посткомунізму: Політичний аналіз посткомуністичних суспільств / В.Полохало (керівник авт. колективу); Заг. ред-ція.: Є.Бистрицький (розд. 1), В.Полохало (розд. 2), С.Макеєв (розд. 3), О.Дергачов (розд. 4). - К.: Політична думка, 1995. – 368 с.
14. Проблеми подальшої інституціоналізації коаліції та опозиції у Верховній Раді України : матеріали круглого столу 12 червня 2008 року. – К. : "К.І.С.", 2009. – 72с. – (Програма сприяння парламенту України).
15. Славко, Т. О. Політичні інститути і політичні процеси в Україні: метод. матеріали / Т. О. Славко. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. – 89с.
1. Хімченко, О. Г. Політичні партії і виборчий процес в умовах розбудови демократичного суспільства : Навч. посібник для вузів / О. Г. Хімченко. – К. : Професіонал, 2006. – 208с.
16. Шкірчак С. І. Проблема громадянського суспільства у програмах політичних партій сучасної України // Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць / Гол. ред. В. М. Вашкевич. – К. : «Видавництво «Гілея», 2017. – Вип. 127 (12). – С. 363–367.